

Alte Drucke

**DE || CVCVLO: || VMBRA NOCTVRNA: || CAPELLA COELESTI: ||
BVBONE & || MARGARITA. || Historiæ & obseruationes ||
quædam. || IOHAN. WIGAND. D. || Episc: ...**

Wigand, Johann

Regiomonti, 1586

VD16 ZV 30875

DE VMBRA NOCTVRNA.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-148017

DE
V M B R A N O
C T V R N A .

15.

DE N O M I N E .

Nachtschatten / hîc in Prussia vocant auem, quæ sub noctem, tenebris terram paulatim tegentibus, prope aquas & riuos, aut in desertis volitat & conspicitur, quia noctu sese exerit, & in aquas vmbra iacit, in crepusculo præsertim volitans. Vulgus inde vmbra nocturnam appellat. Differt à coruo nocturno, id quod ex descriptione vlteriùs patebit. Quidam appellant hanc auem Tageschlaff / quia interdum Tageschlaff. videtur dormire, dum ante vesperam non circumvolitat.

Q V I D .

Vmbra nocturna est auis, merulæ magnitudine, pennis cinericeis ad nigrum vergentibus, & maculis pallidis conspersis, rostro breui, rictu vbi se inferiores mandibulæ aperiunt, satis amplo, pedibus breuibus, ex culicibus & insectis volantibus, super & circa aquas, & in desertis victitans.

DE P R O P A G A T I O N E .

Qua ponit Vmbra nocturna, duo inter ericas, & alijs locis, in ipsam terram, in Maio, ex quibus speciem suam propagat, 28. Maij Anno 1534. ego ipse, cum meo filio & famulis astiti, & satis diu ex propinquo, hanc auem contemplatus sum, humi ouis suis incubantem. Quia valdè tenaciter ouis insidet, nec prius ea relinquit, quàm auem quasi pede videaris calcare, aut strepitu excitato, inuitam abigere.

C

DE

DE VMBRA
DE FORMA ET
proprietatibus.

Vmbra nocturna est magnitudine merulae, imò
ferè paulò maior, caput habet proportioni respòdens,
vt merula, rostrum breue & paruum, perinde vt hi-
rundo. Rictus, aperta inferiori oris parte, satis pro-
funde patet, vt & in hirundine. Loco linguae exigua
habet carunculam, quantum mihi quidem licuit
deprehendere, auriculas habet membranulis satis late
patentibus, vnde citò & subtiliter dicitur audire.
Collum ei non est longum, pedes sunt breuiusculi, vn-
gues etiam sunt innoxii prorsus, ita vt appareat, vngu-
ibus eam autem nihil capere, vt & hirundines, sed tan-
tùm lato rictu captare suã ex muscis, culicibus & simi-
libus insectis, prædam. Corpus est quantitate me-
rulae, pennarum color est cinericus ad nigredinem
vergens, pallidis maculis passim aspersis. In alis su-
pra pennas, istae lutae seu pallidae maculae, tanta sunt
pulchritudine distributae ac depictae, ac si essent li-
terae Chaldaicae aut Arabicae, aliquot versibus con-
signatae, id quod cum delectatione & admiratione
sum intuitus. Extremitas pennarum in alis, veluti
cinere conspersa est. In superiori autem parte alae,
quædam pennae quasi cerulæ aut calae tinctae sunt.
Eiusmodi autem candidas maculas in vna ala, sex nu-
meravi, pennae interiores sub ala, sunt ita variatae, vt
Nisi pennae sunt. Sic & corpus in parte inferiori, est
pennis variatum. In cauda mediocriter longas pen-
nas, vt merula, habet, quæ itidem sunt cinericio colo-
re, pallidis notis mirabiliter conspersae.

Interdus

Interdiu latet, & lucem solis in oculis suis vide-
tur ferre non posse. Interdiu etiam conspecta hæc a-
uis, à reliquis auiculis, perinde infestatur vt noctua.
Sole autem sub Horizontem sese abscondente, & tene-
bris noctis aduentantibus, prodiens, volitare conspi-
citur circa aquas, & domos etiam, non autem altè
volitat. In arundinetis, in morastis ac ripis fluuiolo-
rum, suam escam venatur ore suo, perinde vt hiru-
do. Et hinc est, quòd in volando mirabiles edit ge-
stus, iam recta procedens, iam altius ascendens, mox
iterum descendens, procul dubio sic prædam suam ca-
piens atq; arripiens. Vescitur enim muscis, culici-
bus & alijs, in morastis, circa stagna in arundinetis,
& propè fluuiolos, aut in locis desertis, volitantibus,
aut arundinibus adhærentibus insectis. Manè so-
le ad Horizontem paulatim appropinquante, non
amplius conspicitur, sed in suas tenebras iterum sese
recipit.

Vocem interdum edit & iterat, Kack, item *var.*
Quarr.

In hyeme nusquam apparet, sed latet, & quidem
tempestiue, æstate euanescente, sese subtrahit & occul-
tat, vt & Cuculus, Vpupa, & aliæ nonnullæ auiculæ
factitant.

Prorsus discrepat ab Ululis, & capite, & pedibus,
& dispositione totius corporis. Si mihi liceret, voca-
rem hanc Vmbram, Hirundinem nocturnam, licet hi-
rundinibus diurnis sit maior.

F I N E S.

Nihil absq; causa & certo vsu, à Deo creatum
est, licet nos eum finem, pro nostra incitia rerum in
hac

Effectus.

hac domo, vbi degimus, ignoremus. Quia autem multæ aues conditæ sunt, ad insecta delenda & absumenda, Verisimile est, & hanc Vmbra nocturnam à Deo conditam esse, vt, quod aliæ auriculæ interdum faciunt, id ista auis noctu exequatur, & simul inde vitæ suæ sustentationem adipiscatur. 23. Maij Anno 1584. hic Liebmüle in Prussia, oblata est mihi Wigando talis Vmbra nocturna, quam quidem in meo hortulo prope domum, alia auis vnguibus comprehensam, ac non-nihil vulneratam, interfecerat. Credo autem aliam grandiore noctuam id facinoris perpetrasse, & latronem istum aliquo casu fugatum esse, ne hanc Vmbra deuoraret, vel, quod vero similis est, abstinuisse ab aue nocturna, quam tamen non potuit prope se ferre. Integra autem auis mihi exhibita est, quam diligenter manibus tractavi & contemplatus sum. Nota autem hæc auis in hoc loco etiam est alijs hominibus, qui eam sæpè in Morastis, circa muros oppidi, imò & in ericetis circa vespem & noctu conspiciunt. Indicârunt insuper mihi, hanc auem à Polonis appellari Lelek; hoc est, illusorem, quia involatu (scam scilicet captans) quasi ludere videatur varia circumgyratione. Suspiciabar initio esse Caprimulgum, sed accuratè inquisiui ab ijs, qui multis annis eam auem nouerunt, & sæpius conspexerunt in suis prædijs volitantem, an vnquam sit auditum vel compertum, quòd hæc Vmbra nocturna capras mulgeat. Verùm id constanter est negatum. Nycticorax non est, quia non habet longas illas pennas in capite extantes, neq; alias proprietates, quæ Nycticoraci attribuantur, obtinet.

Lelek.

DE